

JÚLIUS KOLLER

1939, Piešťany – 2007, Bratislava

Od detstva ho zaujímal kreslenie a maľovanie. Študoval na grafickom oddelení Školy umeleckého priemyslu v Bratislave a na oddelení figurálneho maliarstva na VŠVU v Bratislave. Ako študent hral hokej, futbal, volejbal, tenis a stolný tenis. Spolu s Milanom Adamčiakom, Igorom Gazdíkom, Pavlom Breierom a Petrom Meluzinom založili začiatkom 80. rokov UFOgalériu, prvú fiktívnu galériu pre tzv. kozmohumanistickú kultúru. S Adamčiakom a Petrom Rónaiom na začiatku 90. rokov tvorili zoskupenie Nová vážnosť. Po roku 1968 sa otáznik stáva jeho znakom spochybňujúcim skutočnosť a odkazujúcim na veci neznáme a nezodpovedané. V tvorbe Júliusa Kollera je veľmi pálčivou najmä otázka budúcnosti ľudstva.

VIAC O DIELACH A ICH TÉMACH

Július Koller doštudoval v polovici 60. rokov a ako umelec na voľnej nohe začína pôsobiť v období, keď sa na chvíľu uvoľňuje politická situácia v Československu a aj umelecká scéna sa otvára novým myšlienkam. Viacerí umelci, často Kollerovi rovesníci a spolužiaci, prekračujú tradičné rámce umenia, ktoré má byť vystavované v galériách a snažia sa ho preniesť **bližšie k divákovi**. Umenie sa chce viac prepojiť so životom, stať sa jeho oslavou.

Intervencia vojsk Varšavskej zmluvy v auguste 1968 a predovšetkým II. novembrový zjazd ZSVU v roku 1972, na ktorom bolo odsúdené umenie rozchádzajúce sa so zásadami **socialistického realizmu**, komplikujú mnohým umelcom možnosti slobodnej tvorby a jej prezentácie. Svoje diela často predstavujú iba úzkemu okruhu kolegov pri osobných stretnutiach alebo dokonca poštou. Veľmi dobrými príležitosťami na stretnutia sú tiež turistika a šport.

To všetko sa odráža aj v tvorbe Júliusa Kollera. Hoci vyštudoval maliarstvo, nezaujíma ho vytváranie ilúzie – napodobňovanie skutočnosti. Oveľa podstatnejší je preňho zmysel zobrazovania, čo ho čoskoro privádza k práci s textom. Textom zaznamenáva, maľuje, komunikuje. Zapisuje dobové udalosti, prepisuje správy z tlače, maľuje typografické a „kaligramové obrazy“, rozposiela karty či telegramy potlačené slovami zostavenými z písmen z domácej detskej tlačiarňičky. Koller tak vytvára tzv. **mailart**. Mailartoví umelci posielajú svoju tvorbu na „pohľadniciach“, aby podporili osobnejší vzťah medzi divákom a dielom.

Pre Kollera je umenie, predovšetkým to v galériách, čím si odtrhnutým od človeka a života. On sám usilovným zaznamenávaním a interpretovaním života, zbieraním a vyhodnocovaním toho, čo život so sebou prináša, vnáša život do svojej tvorby a naopak. Podľa Kollera by malo živé umenie človeka pretvárať – jeho osobne napr. na tzv. UFOauta.

NÁMETY NA DISKUSIU

Pred pozretím videa: Stretli ste sa už s **umením mimo galérie**? Ako ste zistili, že je to umenie? Skúste sa zamyslieť nad tým, čo pre vás robí umenie umením.

Po pozretí videa: Július Koller ešte ako študent zbieral napríklad nálepky zo zápalkových škatuliek, komiksy, knihy, noviny a časopisy. Určite aj vy niečo zbierate. Ale je to naozaj zbieranie alebo iba hromadenie? Porozprávajte sa o tom, **čo, ako a prečo zbierate**. Máte kritériá, podľa ktorých viete, čo do vašej zbierky patrí a čo nie? Zháňate to, čo v zbierke ešte chýba? Má vaša zbierka aj nejaké kategórie? Ako a kde ju uchováate? Môže ju niekto vidieť? Podobné otázky „trápia“ aj múzeá a galérie.

Porozprávajte sa o možnostiach a význame komunikácie v extrémnych podmienkach akými sú napríklad cenzúra alebo karanténa. Ako sa v takých situáciách dostať k správam, ako sa spojiť s kamarátmi, či dať o sebe vedieť?

NÁVRH AKTIVÍT

→ Vytvorte dvojice, trojice alebo štvorice a **zahrajte si kresliarsky pingpong**. Striedajte sa pri jednotlivých ťahoch kresby. Reagujte na kresbu „hráča“ na ťahu pred vami. Určite si aj rytmus hry – striedania. Ten sa môže postupne zrýchľovať. Každý nový ťah je komentárom, interpretáciou a dopovedaním predchádzajúceho ťahu.

→ Vyberte z textu vetu alebo jej časť – **odkaz pre ostatných**. Nemusí to byť iba odkaz vo forme textu. Tým, že vetu vyjmete z pôvodného kontextu, dostane nový význam. S vetou budete ďalej pracovať a sledovať, ako sa mení jej forma a význam. Napíšte ju 30-krát. Je rozdiel medzi prvou a poslednou? Pozmenil sa význam znásobením? Meňte veľkosť písma, tvar „riadku“, písací nástroj, umiestnenie na papieri...

EXTERNÉ ODKAZY

- Zberateľskú vašu Júliusa Kollera približuje v krátkom článku kurátorka SNG Petra Hanáková: <https://www.webumenia.sk/clanok/julius-koller-zberatel>
- Denník Júliusa Kollera, ktorý odkrýva udalosti Nežnej revolúcie, aj s metodickými materiálmi pre pedagógov spracovala SNG: <https://1989.sng.sk/>
- Kategorizovaný výber tvorby Júliusa Kollera je spracovaný Spoločnosťou Júliusa Kollera: <https://juliuskollersociety.org/sk/archiv/>
- Krátko pred smrťou Július Koller predstavuje UFO galériu: <https://www.youtube.com/watch?v=0T6MNYdabn0&feature=related>
- Július Koller na Webe umenia: <https://www.webumenia.sk/autor/5089>